

Příloha č. 6: Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta	Fakulta sportovních studií
Habilitační obor	Kinantropologie
Uchazeč	PaedDr. Peter Krška, PhD
Pracoviště	katedra telesnej výchovy a športu PF KU Ružomberok
Habilitační práce	<i>Štruktúra pohybovej činnosti v skoku o žrdi žien</i>
Oponent	doc. PaedDr. Jiří Ryba, CSc
Pracoviště	PdF Univerzity Hradec Králové

Text posudku

Cílem habilitační práce dr. Petra Kršky je komplexní pohled na skok o tyči žen, problematika struktury sportovního výkonu v této disciplíně z hlediska technické přípravy. Současně využívá intraindividuální přístup a řeší v případové studii problematiku technického tréninkového zatěžování na příkladu slovenské reprezentantky.

Dalším cílem práce bylo sestavit model struktury výkonu disciplíny, hodnotit jeho vývoj a ten využít k optimalizaci tréninkového zatěžování sledované atletky.

První kapitola tvoří teoretický rozbor problému, především obecné úvahy nad strukturou sportovního výkonu a faktory ovlivňujícími výkon ve skoku o tyči žen. Na str. 5 autor upozorňuje na hlubší kauzálnější chápání sportovního výkonu. Píše, že kinogram vynikajícího sportovce je nedostatečným vzorem pro atleta, protože úroveň jeho pohybových schopností je jiná (nižší). Za závisle proměnné považujeme však i dovednosti, docilitu, vědomosti a všechny další charakteristiky, které mohou ovlivnit podstatu sportovního výkonu.

Habilitant se při vytváření schematické představy o struktuře sportovního výkonu (str. 15) „opírá o schéma Choutky“ (1976). Choutka používá termín „nedokonalá metodologie“. Chápe, že sportovní výkon je ovlivňován faktory různé úrovně, které jsou spojené do systému, ale samotná kvantifikace není přesvědčivá. Vytváří empirický model sportovního výkonu pomocí těch vědeckých disciplín, které se v daném období nabízejí. Používá testy, které jsou schopné objektivně kvantifikovat hypotetické kvality a zjištěná data zpracovává metodou matematické statistiky. Na závěr předkládá makrostrukturu sportovního výkonu, kde procentuálně určuje významnost faktorů sportovního výkonu. Výkon je však určen v podstatě souborem faktorů značně různorodého charakteru (somatickými, fyziologickými, motorickými, sociálními, psychologickými a dalšími). Tyto faktory, pokud jsou hodnoceny několika metodami různých vědeckých disciplín, nemohou být většinou na stejné úrovni. Tento přístup hodnotí výkon především v obecnějším pohledu, jeho význam pro trenérskou

práci ve vrcholovém sportu nabývá orientačního významu. Jiné přístupy, např. Havlíček, Olejár (P-podnět vyvolávající změny stavů (S) v čase (t) za účelem zlepšení SV max.) mohly využít lépe získaná data autora.

Autor (str.17) správně upozorňuje na 2 základní části disciplíny : rozběh s odrazem a pohyb skokana na tyči. Časoprostorové charakteristiky předodrazových a odrazových dějů jsou podle mnoha literárních pramenů nejpodstatnější pro provedení kvalitního technického výkonu. Autor mohl hodnotit výzkumný soubor mimo jiné i podle druhu odrazu (podběhnutý, naskočený, přesný, volný) a v souvislosti s dalšími faktory mohl dospět k zajímavým závěrům. Starší literatura, kterou autor dokládá teoretická východiska práce, je v některých případech diskutabilní (např. Varga 1977, str.23). Vysvětluje rozdíly rytmu skoku Tarasova a Dragilové hlavně ve fázích po odrazu. Avšak především výrazně naskočený odraz Tarasova (Patera) přináší výrazné odlišnosti. Hodnota úbytku (ztráty) rychlosti v průběhu odrazu je výrazně ovlivněna místem odrazu (naskočený odraz Tarasova, podběhnutý odraz Dragilové), úhlem vzletu těžiště a tvrdostí tyče. Nelze proto ztrátu rychlosti po odrazu zcela objektivně porovnávat mezi závodníky s rozdílným provedením odrazu.

Fáze rozběhu a vlastního skoku jsou na sobě relativně nezávislé z hlediska technického provedení a proto je nutné posuzovat každou fázi zvlášť, aby bylo možné stanovit přednosti či nedostatky daného atleta a podle tohoto zjištění plánovat sportovní přípravu.

V této části práce prokázal autor velmi dobrou orientaci v technické realizaci skoku, konstatuje známou skutečnost –o výkonu rozhoduje výška úchopu a rychlost rozběhu v okamžiku odrazu.

V druhé kapitole jsou formulovány cíle a hypotézy práce. Jejich formulace jsou velmi náročné na verifikaci a vedou k ověřování známých skutečností.

H1 předpokládá mnoha autory doložená zjištění – mezi rozhodující faktory bude patřit rozběhová rychlost, racionální přechod na tyč, marginálně se zmiňuje o odrazu.

H2 předpokládá objasnit strukturu výkonu a sestavit modelové charakteristiky. V habilitační práci by bylo vhodné chápat model jako řešení, které současně určuje dvě funkce – pedagogickou činnost trenéra a tréninkovou činnost sportovce. Dále autor očekává, že v modelové charakteristice bude prostor pro zohlednění individuálních předpokladů? Domnívám se, že v současném vrcholovém sportu skutečný efekt může mít pouze individuální přístup, podložený komplexnějším rozbohem objektivních struktur výkonu. Je škoda, že autor v závěrech práce nedává odpověď na zohlednění individuálních předpokladů (osobnostní charakteristiky nedokládá ani v průběhu textu).

H3 předpokládá změny s nárůstem výkonnosti ve struktuře sportovního výkonu za období OH cyklu. Porovnání modelů dokládá logické změny, především horizontální rychlost těžiště.

H4 je velmi cenná a usiluje o individuální hodnocení skoků s cílem predikovat podstatné faktory výkonnosti. Rychlostní charakteristiky skoku, časové charakteristiky, průběh výšky těžiště, úhlové charakteristiky etc jsou velmi pečlivě zpracovány a mají značnou vypovídající hodnotu.

Takto náročně formulované H je velmi obtížné verifikovat. Bývá zvykem, že komplikovaná formulace H má zvýšit vědeckost a objektivnost práce. Pro habilitanta by bylo přínosnější, jak znám jeho odbornou erudici, jasně definovat cíl práce (modelové charakteristiky) a sportovní výkon doložit intraindividuálně paradigmatickým (podněty, stavy, výkon). Jako zkušený trenér mohl využít získaných tréninkových ukazatelů.

Třetí kapitola informuje o strategii výzkumné situace. Není zde uvedena podrobnější osobnostní charakteristika souboru. V kinematické analýze postrádám hodnocení rotace těla skokanky ve fázi přípravy na odraz a při odrazu. Praxí i teoretickou biomechanickou analýzou je potvrzeno, že v průběhu odrazu a krátké následující fázi je nutným požadavkem zpevnění trupu a protlačování ramen vpřed. Tím zabráníme záklonu trupu a předčasnému ukývnutí okolo osy ramenní a osy kyčlí. Pro splnění těchto požadavků je vhodné navodit již při odrazu do letové fáze poslední kroku a zvláště v průběhu odrazu rotaci horní části trupu vpřed (hodnotit spojnici celkového těžiště těla a hlavy, dále spojnici středu osy kyčlí a středu osy ramen).

Čtvrtá výsledková kapitola obsahuje i metodologické údaje –rozdělení souboru podle dosažené maximální výšky těžiště. Přes uvedené výhrady je tato kapitola svými teoretickými a praktickými východiskami nejucennější především pro pečlivé interindividuální hodnocení pohybové činnosti skokanek. Vzhledem ke zvolenému kritériu dělení souboru se tyto výsledky daly očekávat. Pro praxi je mimo jiné zajímavý údaj o podběhnutém odrazu. Skokanky s nižší výkonností podbíhaly odraz výrazněji. Zkoumání struktury maximálního sportovního výkonu na několika jedincích umožňuje porovnávat rozdíly v technice. Tento přístup poukazuje na jedinečnost struktury sportovního výkonu, která je platná pro konkrétního jedince. V dalším hodnocení bude vhodné více využívat intraindividuální přístup. Do objasňování struktury sportovního výkonu bude nutné zařazovat fyziologické i psychologické faktory (v našem případě nepochybně pocit strachu ovlivňuje výšku úchopu). Při kvantifikaci od biomechaniky až po psychologii budeme však mít stále větší problémy s kvantifikací.

Výzkumné a vědecké práce v našem oboru striktně nevymezují (např. na rozdíl od farmacie) využití zjištěných poznatků v každodenní praxi. Otázkou zůstává kvalita vědeckých příspěvků ve vazbě na praxi. Některé z nich, především z oblasti biochemie svalové činnosti, se již zabývají detaily, které snad není schopen využít žádný trenér. Jiné připomínají vědecký pohled na problémy, které se učí již v 1. ročníku tělovýchovných fakult. Praktické trenérské příručky zase téměř pomíjejí zřejmý vztah mezi vědeckými zjištěními a praktickými radami. Tato práce má určitou praktickou i vědeckou hodnotu. Je škoda, že habilitant při řešení především případové studie nevyužil možností, které se mu nabízely, totiž prokázat možné vztahy nezávisle proměnných (vnější prostředí, obsah, metody, formy tréninku, způsoby tréninkového vedení (viz Petrov- Isinbajevová), podmínky tréninku etc) na závisle proměnné.

Špičkový sportovní výkon je dnes středem zájmu téměř celé společnosti a z tohoto hlediska fascinující kulturní fenomén. Některé sportovní události sleduje mnoho set miliónů diváků najednou. V tom je jistě kouzlo i nebezpečí zároveň. Vrcholový sport se zřetelně dostává ze

sféry hry k charakteru těžké, rizikové a odpovědné práce. Na úrovni současné limitní výkonnosti se zdá být zcela samozřejmé, že trenér musí mít nejen znalosti z humanitních věd, poznatky z teorie řízení, matematické statistiky a dalších oborů, ale i těžko definovatelnou intuici při řešení komplikovaných závodních i tréninkových situací. Vrcholový sportovní trénink současnosti by měl být podle mého názoru otevřený systém s kazuistickým zaměřením a hledáním příčinných vztahů. Habilitant je nepochybně schopen sportovní trénink v tomto směru realizovat a rozvíjet. Přes výše uvedené výhrady je možno považovat habilitační práci dr. Kršky za dobrou s tím, že splňuje nároky kladené na habilitační spis.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

- Vysvětlíte a určete podle zvolených kritérií etapy vývoje ženské techniky ve skoku o tyči
- Jaké jsou rozdíly v kvalitě skokanských tyčí (např. Spirit, Carbon) a mohou mít tyto rozdíly zásadní vliv na technickou strukturu skoku?
- Jak byste charakterizoval skokanskou techniku současné světové rekordmanky? Mohla mít změna trenéra vliv na její současnou výkonnost?
- Existuje metodický postup pro stanovení indexu efektivnosti techniky skoku o tyči v praxi?

Závěr

Habilitační práce PaedDr. Petera Kršky, PhD. „*Štruktúra pohybovej činnosti v skoku o žrdi žien*“ **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Kinantropologie.

V Hradci Králové dne 24. dubna 2012

doc. PaedDr. Jiří Ryba, CSc.